

Titlul I. Principii generale

Articolul 1. Statul român

- (1) România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil.
- (2) Forma de guvernământ a statului român este republica.
- (3) România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.
- (4) Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale.
- (5) În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.

1. Articolul 1 alin. (3) din Constituție enunță elementele definitorii ale statului român, care reprezintă valori supreme în spiritul tradițiilor poporului român (*Decizia nr. 92 din 13 februarie 2007, M. Of. nr. 149 din 1 martie 2007*).

2. Prin definiție, statul de drept presupune obligativitatea respectării Constituției și a legilor, așa cum prevăd și dispozițiile art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală (*Decizia nr. 383 din 30 septembrie 2004, M. Of. nr. 1026 din 5 noiembrie 2004*).

3. Statul de drept constituie un mecanism a cărui funcționare implică instituirea unui climat de ordine, în care recunoașterea și valorificarea drepturilor unui individ nu pot fi concepute în mod absolut și discreționar, ci numai în corelație cu respectarea drepturilor celorlalți și ale colectivității în ansamblu (*Decizia nr. 659 din 11 mai 2010, M. Of. nr. 408 din 18 iunie 2010*).

4. Textul art. 1 alin. (3) din Constituție consacră un principiu general care stă la baza statului român, iar nu un drept, astfel că acest principiu nu poate fi considerat a fi încălcat decât, eventual, în măsura încălcării unuia dintre drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, garantate de Constituție, sau a vreunui alt text constituțional relevant sub aspectul conținutului art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală (*Decizia nr. 264 din 22 iunie 2004, M. Of. nr. 732 din 13 august 2004*).

5. Invocarea ca temei al criticilor de neconstituționalitate a prevederilor din Legea fundamentală referitoare la principiul statului de drept nu poate constitui un criteriu de referință decât mediat, din cauza gradului mare de generalitate a acestor dispoziții, iar eventuala încălcare a lor poate fi consecința încălcării unor norme constituționale cu domeniu precis determinat (*Decizia nr. 1227 din 5 octombrie 2010, M. Of. nr. 783 din 23 noiembrie 2010*).

6. Pentru buna funcționare a statului de drept, o importanță deosebită o are colaborarea dintre puterile statului, care ar trebui să se manifeste în spiritul normelor de loialitate constituțională, comportamentul loial fiind o prelungire a principiului separației și echilibrului puterilor în stat (*Decizia nr. 1 din 4 ianuarie 2011, M. Of. nr. 135 din 23 februarie 2011*).

7. Niciun instrument juridic prevăzut de Constituție nu poate fi lipsit de eficiență, golirea lui de conținut determinând caracterul lui iluzoriu și, implicit, încălcarea principiului constituțional al statului de drept (*Decizia nr. 1 din 4 ianuarie 2011, M. Of. nr. 135 din 23 februarie 2011*).

8. Principiul stabilității raporturilor juridice, deși nu este în mod expres consacrat de Constituția României, se deduce atât din prevederile art. 1 alin. (3), potrivit cărora România este stat de drept, democratic și social, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa (*Decizia nr. 416 din 7 aprilie 2011, M. Of. nr. 419 din 5 iunie 2011*).

9. Într-un stat de drept, conform art. 1 alin. (3) din Constituție, repararea unui act injust nu se poate realiza decât prin recurgerea la procedee legale, care să nu contravină dispozițiilor constituționale și obligațiilor ce decurg din tratatele și documentele internaționale pe care statul român și le-a asumat și a căror respectare este obligatorie, conform dispozițiilor art. 11 și art. 20 din Constituție. În acest sens este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (cauzele *Raicu c. României*, 2006, și *Pincová și Pinc c. Republicii Cehe*, 2003) (*Decizia nr. 923 din 23 iunie 2009, M. Of. nr. 520 din 29 iulie 2009*).

10. Drepturile și libertățile fundamentale ale cetățeanului sunt valori constituționale ce se întemeiază pe demnitatea umană și libera dezvoltare a personalității umane [art. 1 alin. (3) din Legea fundamentală], drepturi de care beneficiază numai persoanele fizice. Drepturile persoanelor juridice, cum este și cazul angajatorului, sunt stabilite prin actele juridice de înființare, care le determină capacitatea juridică adecvată realizării scopurilor lor. De aceea, instituirea unui tratament juridic diferit este pe deplin justificată

obiectiv și rațional (*Decizia nr. 1109 din 8 septembrie 2009, M. Of. nr. 678 din octombrie 2009*).

11. În concordanță cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, activitatea executorilor judecătorești constituie „un element esențial al statului de drept”, iar, întrucât aceștia nu dețin forța publică coercitivă, „statului îi revine obligația de a lua toate măsurile necesare pentru ca ei să poată duce la îndeplinire sarcina cu care au fost învestiți” (*Hotărârea din 22 iunie 2004, pronunțată în cauza Pini și Bertani și Manera și Atripaldi c. României*) (*Decizia nr. 804 din 21 iunie 2011, M. Of. nr. 675 din 22 septembrie 2011*).

12. Prin posibilitatea unor autorități militarizate de a constata contra-vențiile săvârșite de civili nu este afectat în niciun fel art. 1 alin. (3) din Constituție referitor la statul român ca stat de drept, democratic și social. Dimpotrivă, în acord cu dreptatea și democrația socială ca valori supreme, Jandarmeria Română – instituție specializată a statului, cu statut militar, ca o componentă a Ministerului Administrației și Internelor – exercită, în condițiile legii, atribuțiile ce îi revin cu privire la apărarea ordinii și liniștii publice, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a proprietății publice și private, la prevenirea și descoperirea infracțiunilor și a altor încălcări ale legilor în vigoare, precum și la protecția instituțiilor fundamentale ale statului și combaterea actelor de terorism (*Decizia nr. 1330 din 4 decembrie 2008, M. Of. nr. 873 din 23 decembrie 2008*).

13. Principiul separației și echilibrului puterilor în stat presupune existența unui control reciproc între puterile statului, sub aspectul exercitării în conformitate cu legea a atribuțiilor lor specifice, acesta fiind un mecanism specific statului de drept și democratic, pentru evitarea abuzurilor din partea uneia sau alteia dintre puterile statului (*Decizia nr. 1109 din 8 septembrie 2011, M. Of. nr. 773 din 2 noiembrie 2011*).

14. Planificarea bugetului statului și concretizarea politicilor și măsurilor financiare și bugetare ale statului în plan legislativ sunt aspecte ce nu privesc controlul de constituționalitate exercitat de Curtea Constituțională, în caz contrar realizându-se o ingerință a acestei instanțe în atribuțiile puterilor legislative și executive ale statului, ceea ce ar contraveni principiului separației și echilibrului puterilor în stat, consfințit de art. 1 alin. (4) din Constituție (*Decizia nr. 214 din 14 aprilie 2005, M. Of. nr. 428 din 20 mai 2005*).

15. Controlul textelor de lege invocate ca temei de drept, realizat de instanța învestită cu soluționarea unei cauze, corespunde atribuțiilor constituționale ale instanțelor judecătorești. Potrivit art. 124 alin. (3) din Constituție, în activitatea de îndeplinire a justiției judecătorești se supun numai legii, a cărei

interpretare se realizează în mod necesar în procesul soluționării cauzelor, întrucât interpretarea este o fază indispensabilă aplicării legii. În acest sens este și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, care a reținut, în cauza *C.R. c. Regatului Unit* (1995), că, „oricât de clar ar fi textul unei dispoziții legale, în orice sistem juridic există, în mod inevitabil, un element de interpretare judiciară (...)”. Așa fiind, prin interpretarea și aplicarea de către instanță a textelor de lege nu se realizează un „transfer” de competență din sfera puterii legislative în sfera puterii executive și judecătorești (*Decizia nr. 241 din 10 mai 2005, M. Of. nr. 497 din 13 iunie 2005*).

16. Sunt neconstituționale dispozițiile prin care se conferă instanțelor judecătorești competența de a desființa norme juridice instituite prin lege și de a crea în locul acestora alte norme sau de a le substitui cu norme cuprinse în alte acte normative, întrucât încalcă principiul separației puterilor, consacrat în art. 1 alin. (4) din Constituție, precum și prevederile art. 61 alin. (1), în conformitate cu care Parlamentul este unica autoritate legiuitoare a țării (*Decizia nr. 1325 din 4 decembrie 2008, M. Of. nr. 872 din 23 decembrie 2008*).

17. Reglementarea pe calea ordonanțelor și a ordonanțelor de urgență constituie, așa cum se prevede expres în art. 115 din Constituție, o atribuție exercitată de Guvern în temeiul delegării legislative, iar depășirea limitelor acestei delegări, stabilite prin însuși textul Constituției, reprezintă o imixtiune nepermisă în competența legislativă a Parlamentului, altfel spus, o violare a principiului separației puterilor în stat (*Decizia nr. 544 din 28 iunie 2006, M. Of. nr. 568 din 30 iulie 2006*).

18. În condițiile în care avocatura este un serviciu public, și nu o autoritate publică, aceasta nu se circumscrie puterii judecătorești și, drept urmare, reglementarea legală a acesteia, potrivit opțiunii legiuitorului, nu poate fi calificată ca o încălcare a principiului separației puterilor (*Decizia nr. 260 din 12 mai 2005, M. Of. nr. 548 din 28 iunie 2005*).

19. Nu se încalcă principiul separației puterilor prin aprobarea de către un reprezentant al executivului a statutului corpului executorilor bancari. Executarea titlurilor executorii nu reprezintă un act de înfăptuire a justiției, în sensul prevăzut de art. 126 alin. (1) din Constituție; nici executorii bancari și nici executorii judecătorești nu fac parte din puterea judecătorească, astfel că nu există contrarietate cu dispozițiile art. 1 alin. (4) din Constituție care consacră principiul separației și echilibrului puterilor (*Decizia nr. 662 din 8 decembrie 2005, M. Of. nr. 100 din 2 februarie 2006*).

20. Potrivit Constituției, Ministerul Public este parte componentă a autorității judecătorești, și nu a puterii executive sau a administrației publice. Ca

urmărire, participarea procurorului la judecarea cauzelor în fața instanțelor de judecată nu este de natură să aducă atingere principiului separației puterilor în stat (*Decizia nr. 681 din 15 decembrie 2005, M. Of. nr. 33 din 13 ianuarie 2006*).

21. Separația puterilor în stat nu înseamnă lipsa unui mecanism de control între puterile statului, dimpotrivă, presupune existența unui control reciproc, precum și realizarea unui echilibru de forțe între acestea. Actele puterii executive sunt cenzurate pe calea contenciosului administrativ, iar aceasta presupune, printre altele, și posibilitatea instanței de judecată de a suspenda executarea actului pretins nelegal, chiar cât timp autoritatea publică emitentă a actului atacat are încă facultatea de a dispune revocarea sau anularea acestuia, mai ales că în acest interval de timp actul în cauză își produce efectele. Această măsură reprezintă o garanție pentru respectarea drepturilor și libertăților cetățenești, precum și a valorilor constituționale (*Decizia nr. 594 din 20 mai 2008, M. Of. nr. 455 din 18 iunie 2008*).

22. Deși stabilirea cuantumului și verificarea plății taxelor judiciare de timbru nu sunt acte propriu-zise de îndeplinire a justiției, acestea sunt strâns legate de actul de justiție, privind chestiuni prejudiciale ce țin pe loc ori chiar împiedică îndeplinirea actului de justiție. Prin urmare, darea în competența organelor Ministerului Finanțelor Publice a soluționării contestațiilor împotriva modului de stabilire, de către instanța judecătorească, a taxei judiciare de timbru este contrară principiului separației puterilor în stat și, în mod direct, dispozițiilor art. 125 alin. (1) din Constituție (*Decizia nr. 197 din 29 aprilie 2004, M. Of. nr. 521 din 9 iunie 2004*).

23. Faptul că, ulterior momentului pronunțării unei soluții de neîncepere a urmăririi penale, scoatere de sub urmărire penală sau încetare a urmăririi penale, se dispune de către șeful poliției rutiere pe raza căreia a fost săvârșită fapta suspendarea exercitării dreptului de a conduce autovehicule nu constituie o imixtiune a puterii executive în activitatea autorității judecătorești. Cele două tipuri de organe ale autorității de stat implicate, procurorul și instanța de judecată, pe de o parte, ca reprezentanți ai autorității judecătorești, iar, pe de altă parte, șeful poliției, ca exponent al puterii executive, își exercită atribuțiile specifice în etape distincte, succesive, principiul separației puterilor în stat fiind pe deplin respectat (*Decizia nr. 124 din 1 februarie 2011, M. Of. nr. 171 din 10 martie 2011*).

24. În acord cu dispozițiile art. 1 alin. (4) din Constituție referitoare la organizarea statului potrivit principiului separației puterilor legislative, executive și judecătorească, Parlamentul, ca unică autoritate legiuitoare a

țării, poate stabili, în considerarea unor situații de interes public, ca anumite fapte antisociale să fie catalogate drept infracțiuni, autorii lor urmând a suporta consecințele ce decurg din aceasta (*Decizia nr. 568 din 3 mai 2011, M. Of. nr. 471 din 5 iulie 2011*).

25. Deși principiul puterii de lucru judecat nu este un principiu constituțional, încălcarea lui printr-o normă legală ar contraveni separației puterilor în stat. În acest sens, în virtutea principiului separației puterilor în stat, Parlamentul nu are competența de a interveni în procesul de realizare a justiției. Astfel, dreptul de a legifera al Parlamentului se exercită numai cu respectarea autorității de lucru judecat și fără a împiedica instanțele judecătorești de a-și exercita atribuțiile prevăzute de art. 124 din Constituție, de realizare a justiției (*Decizia nr. 431 din 26 martie 2009, M. Of. nr. 285 din 30 aprilie 2009*).

26. Activitatea Comisiei pentru individualizarea regimului de executare a pedepselor privative de libertate, constituită în penitenciare, nu constituie o imixtiune în activitatea instanțelor judecătorești sau o încălcare a competențelor constituționale ale acestora (*Decizia nr. 312 din 3 martie 2011, M. Of. nr. 258 din 12 aprilie 2011*).

27. Existența unei proceduri de sancționare a faptelor contrare legii în domeniul clauzelor abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori nu împietează asupra principiului separației puterilor în stat, constituind tocmai expresia aplicării acestui principiu constituțional, în accepțiunea sa plenară, care include echilibrul și controlul reciproc al puterilor în stat (*Decizia nr. 326 din 23 martie 2010, M. Of. nr. 365 din 3 iunie 2010*).

28. Obligația respectării legilor, consacrată de art. 1 alin. (5) din Constituție, nu presupune, prin conținutul său, asigurarea unui cadru legislativ inflexibil. Intervenția legislativă este necesară atât pentru a adapta actele normative la realitățile economice, sociale și politice existente, dar și pentru a asigura un cadru legislativ unitar, care să contribuie la o mai bună aplicare a legii și la îndepărtarea oricăror situații echivoce sau inechitabile în aplicarea legii (*Decizia nr. 1237 din 6 octombrie 2010, M. Of. nr. 785 din 24 noiembrie 2010*).

29. Articolul 1 alin. (5) din Constituție instituie obligativitatea respectării legilor fără a distinge între cetățenii români și străini ori apatrizi (*Decizia nr. 1228 din 5 octombrie 2010, M. Of. nr. 783 din 23 noiembrie 2010*).

30. Executarea pe teritoriul României a hotărârilor judecătorești definitive pronunțate de instanțele străine este supusă unor reguli distincte față de cele privitoare la executarea hotărârilor pronunțate de instanțele de judecată autohtone, deoarece acestea nu sunt opozabile instanțelor românești decât ca elemente de fapt, ce urmează să fie avute în vedere într-o hotărâre jude-

cătrească pronunțată în România. Astfel fiind, hotărârile judecătorești străine pot produce efecte juridice în România numai ca urmare a recunoașterii și încuviințării executării lor, în condițiile stabilite de textele de lege criticate, iar instituirea acestei proceduri este consecința aplicării principiului suveranității naționale (*Decizia nr. 1036 din 14 iulie 2011, M. Of. nr. 706 din 6 octombrie 2011*).

Articolul 2. Suveranitatea

(1) Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.

(2) Niciun grup și nicio persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu.

1. În cadrul democrației reprezentative, suveranitatea națională aparține într-adevăr poporului român, însă aceasta nu poate fi exercitată într-un mod direct, nemijlocit, la nivel individual, forma de exercitare fiind cea indirectă, mijlocită, prin procedeul alegerii organelor reprezentative (*Decizia nr. 419 din 26 martie 2009, M. Of. nr. 274 din 28 aprilie 2009*).

2. Articolul 2 din Constituție nu prevede nicidecum necesitatea supunerii legilor aprobării prin referendum în vederea adoptării acestora (*Decizia nr. 551 din 16 decembrie 2004, M. Of. nr. 79 din 24 ianuarie 2004*).

Articolul 3. Teritoriul

(1) Teritoriul României este inalienabil.

(2) Frontierele țării sunt consfințite prin lege organică, cu respectarea principiilor și a celorlalte norme general admise ale dreptului internațional.

(3) Teritoriul este organizat, sub aspect administrativ, în comune, orașe și județe. În condițiile legii, unele orașe sunt declarate municipii.

(4) Pe teritoriul statului român nu pot fi strămutate sau colonizate populații străine.

Notă. A se vedea și:

▶ O.U.G. nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României (M. Of. nr. 352 din 30 iunie 2001);

▶ Legea nr. 17/1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive ale României, republicată (M. Of. nr. 765 din 21 octombrie 2002).

1. Organizarea administrativă a teritoriului înseamnă delimitarea acestuia, potrivit unor criterii economice, sociale, culturale, de mediu, populație etc., în unități administrativ-teritoriale, în scopul organizării și funcționării administrației publice locale în temeiul principiilor descentralizării, autonomiei locale și deconcentrării serviciilor publice, precum și al eligibilității autorităților administrației publice locale (*Decizia nr. 1177 din 12 decembrie 2007, M. Of. nr. 871 din 20 decembrie 2007*).

2. Articolul 3 alin. (3) teza I din Constituție reglementează organizarea administrativă a teritoriului, prin delimitarea acestuia în unități administrativ-teritoriale – comune, orașe și județe –, iar în teza a II-a sunt menționate municipiile ca fiind unele orașe declarate, în condițiile legii, ca atare. Prin stabilirea serviciilor publice de salubritate a localităților, înființate și organizate la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor, județelor și al sectoarelor municipiului București, precum și al asociațiilor de dezvoltare intercomunitară având ca obiectiv serviciile de salubritate, nu se înfrâng sub nicio formă dispozițiile constituționale ale art. 3 alin. (3) referitoare la organizarea teritoriului României, sub aspect administrativ, în comune, orașe și județe (*Decizia nr. 156 din 10 februarie 2009, M. Of. nr. 158 din 13 martie 2009*).

Articolul 4. Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni

(1) Statul are ca fundament unitatea poporului român și solidaritatea cetățenilor săi.

(2) România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.

Notă. A se vedea și:

- ▶ O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată (M. Of. nr. 99 din 8 februarie 2007);
- ▶ Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată (M. Of. nr. 150 din 1 martie 2007).

1. Situația juridică a anumitor categorii de persoane justifică aplicarea unui tratament diferit, în scopul unei mai bune înlăptuiri a justiției (*Decizia nr. 553 din 16 decembrie 2004, M. Of. nr. 40 din 12 ianuarie 2005*).

2. Tradițiile culturale și realitățile sociale sunt încă în stadiu de evoluție către asigurarea unei egalități faptice reale între sexe, astfel încât nu se

poate ajunge la concluzia că, în prezent, condițiile sociale din România pot fi considerate ca susținând o egalitate absolută între bărbați și femei. Dincolo de modificările firești ce apar în societate sub aspectul mentalităților, al culturii, educației și cu privire la tradiții, prevederea unui tratament egal între sexe apare tot mai necesară în contextul curentului european care impune statelor alinierea la standardele unui tratament egal, nediscriminatoriu între bărbați și femei (*Decizia nr. 1237 din 6 octombrie 2010, M. Of. nr. 785 din 24 noiembrie 2010*).

3. Diferențierea hotărârilor care pot fi sau nu pot fi supuse apelului în materie civilă se face pe criteriul valorii obiectului litigiului, iar nu pe cel al averii și, prin urmare, nu se instituie discriminări pe criteriile prevăzute de art. 4 din Constituție, de natură să aducă atingere principiului egalității cetățenilor în fața legii (*Decizia nr. 206 din 28 februarie 2008, M. Of. nr. 342 din 2 mai 2008*).

Articolul 5. Cetățenia

(1) Cetățenia română se dobândește, se păstrează sau se pierde în condițiile prevăzute de legea organică.

(2) Cetățenia română nu poate fi retrasă aceluia care a dobândit-o prin naștere.

Notă. A se vedea și:

▶ Legea nr. 21/1991 a cetățeniei române, republicată (M. Of. nr. 576 din 13 august 2010).

Articolul 6. Dreptul la identitate

(1) Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

(2) Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români.

Notă. A se vedea și:

▶ Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, ratificată prin Legea nr. 33/1995 (M. Of. nr. 82 din 4 mai 1995);

▶ Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare, ratificată prin Legea nr. 282/2007 (M. Of. nr. 752 din 6 noiembrie 2007);

► Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, la care România a aderat prin Decretul nr. 345/1970 (B. Of. nr. 92 din 28 iulie 1970).

1. Elementele subiective și obiective care caracterizează noțiunea de „minoritate” sunt premisele obligației statului, mai ales în privința persoanelor aparținând minorităților naționale, de a respecta și de a garanta dreptul la identitate al acestora. Rezultă că statul are atât o obligație negativă, de abținere, aceea de a nu aduce atingere, prin măsurile adoptate, identității persoanelor aparținând minorităților, cât și una pozitivă, de a sprijini păstrarea și dezvoltarea identității acestora, ca parte a patrimoniului cultural universal (*Decizia nr. 2 din 4 ianuarie 2011, M. Of. nr. 136 din 23 februarie 2011*).

2. Reglementarea modalităților în care statul garantează dreptul la identitate al minorităților naționale nu este de domeniul Constituției, ci al legii (*Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011 asupra proiectului de lege privind revizuirea Constituției României, M. Of. nr. 440 din 23 iunie 2011*).

Articolul 7. Românii din străinătate

Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor țării și acționează pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase, cu respectarea legislației statului ai cărui cetățeni sunt.

Notă. A se vedea și:

- Legea nr. 299/2007 privind sprijinul acordat românilor de pretutindeni, republicată (M. Of. nr. 261 din 22 aprilie 2009);
- Legea nr. 156/2000 privind protecția cetățenilor români care lucrează în străinătate, republicată (M. Of. nr. 291 din 5 mai 2009).

Articolul 8. Pluralismul și partidele politice

(1) Pluralismul în societatea românească este o condiție și o garanție a democrației constituționale.

(2) Partidele politice se constituie și își desfășoară activitatea în condițiile legii. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor, respectând suveranitatea națională, integritatea teritorială, ordinea de drept și principiile democrației.

Notă. A se vedea și:

- Legea nr. 14/2003 a partidelor politice (M. Of. nr. 25 din 17 ianuarie 2003);

► Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, republicată (M. Of. nr. 510 din 22 iulie 2010).

1. Atât organizarea, cât și întreaga activitate a partidelor sunt guvernate de norme juridice proprii cuprinse în statute ale acestora, respectând ordinea de drept și principiile democrației. Un partid politic structurat și care funcționează potrivit unei discipline stricte poate cere tuturor membrilor săi să adopte o anumită atitudine politică față de anumite probleme la un moment dat, iar instanțele de judecată nu sunt competente să exercite funcția de înfăptuire a justiției pentru acte de încălcare a disciplinei interne, deoarece răspunderea juridică în materie nu este reglementată prin norme juridice de drept comun, ci prin norme juridice proprii statutului partidelor. În concluzie, partidele se organizează și funcționează pe baza unor norme proprii, adoptate după o procedură proprie, cu o jurisdicție proprie recunoscută de lege (*Decizia nr. 952 din 25 iunie 2009, M. Of. nr. 571 din 17 august 2009*).

2. Având ca obiectiv promovarea valorilor și intereselor naționale, a pluralismului politic, contribuția la formarea opiniei publice, participarea în alegeri și constituirea unor autorități publice, partidele politice trebuie să fie primele subiecte de drept care să tindă la stabilirea unei depline conformități cu legea, inclusiv cu dispozițiile legale care reglementează condițiile de înființare și activitatea lor. Așa fiind, sancțiunea radierii partidului care nu se supune obligației legale de înscriere apare nu numai ca firească, dar și necesară într-o societate democratică, guvernată de respectul legii (*Decizia nr. 517 din 25 noiembrie 2004, M. Of. nr. 49 din 14 ianuarie 2004*).

3. Încetarea mandatului de consilier local ca urmare a pierderii calității de membru al partidului pe a cărui listă a fost ales este o consecință a dispozițiilor art. 8 alin. (2) din Constituție, potrivit cărora partidele politice contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor. Electoratul acordă votul său unei persoane, pentru a îndeplini o funcție publică la nivelul administrației locale, în considerarea programului politic al partidului din rândurile căruia face parte la momentul alegerii și pe care această persoană urmează să îl promoveze pe perioada mandatului său de consilier local sau județean. Or, de vreme ce alesul local nu mai este membru al partidului pe listele căruia a fost ales, înseamnă că nu mai întrunește condițiile de reprezentativitate și legitimitate necesare îndeplinirii programului politic pentru care alegătorii au optat (*Decizia nr. 197 din 4 martie 2010, M. Of. nr. 209 din 2 aprilie 2010*).

4. Aprecierea oportunității unui anumit prag de reprezentativitate nu este o problemă de constituționalitate, cât timp pragul instituit nu are ca efect suprimarea exercitării dreptului de asociere, urmărind numai ca asocierea cetățenilor în partide să aibă semnificația instituționalizării unui curent politic, fără de care partidul rezultat nu își poate îndeplini rolul său constituțional, prevăzut de art. 8 alin. (2), de a contribui la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor. Criteriul reprezentativității nu este, în sine, neconstituțional, el fiind în general acceptat în domeniul exercitării dreptului de asociere în partide politice, ținând seama de rolul lor de a contribui la formarea și exprimarea voinței politice a cetățenilor. Acest criteriu ar putea fi neconstituțional dacă prin efectele sale ar duce la suprimarea dreptului la asociere sau ar fi sinonim cu o asemenea suprimare (*Decizia nr. 954 din 6 iulie 2010, M. Of. nr. 551 din 5 august 2010*).

5. Forța principiilor care se degajă din cuprinsul art. 8 și art. 9 din Constituție, ce garantează organizarea democratică a vieții sociale sau contribuie la apărarea drepturilor și intereselor profesionale, nu este legată intrinsec de condiția asigurării de către stat a sediilor pentru persoanele juridice în cauză. Aceasta, întrucât atât partidele politice, cât și organizațiile patronale sau sindicale iau ființă în temeiul dreptului la asociere, dispunând de patrimoniu propriu. Deși ele sunt subiecte de drept public, nu se bucură, în mod esențial, de suportul material al statului, cu excepția partidelor politice, care pot primi finanțare de la bugetul de stat în limitele și în condițiile strict reglementate de legea finanțării partidelor politice. Așadar, independența patrimonială este de esența partidelor politice și a persoanelor juridice prevăzute de art. 9 din Constituție (*Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, M. Of. nr. 591 din 8 iulie 2005*).

Articolul 9. Sindicatele, patronatele și asociațiile profesionale

Sindicatele, patronatele și asociațiile profesionale se constituie și își desfășoară activitatea potrivit statutelor lor, în condițiile legii. Ele contribuie la apărarea drepturilor și la promovarea intereselor profesionale, economice și sociale ale membrilor lor.

Notă. A se vedea și:

- ▶ Legea nr. 62/2011 a dialogului social (M. Of. nr. 322 din 10 mai 2011).

1. Organizațiile sindicale reprezentative din unități sunt parteneri sociale ale patronatului și, participând la negocierea și încheierea contractelor

colective de muncă, la soluționarea pe calea tratativilor a eventualelor conflicte de interese, precum și la numeroase alte acțiuni, acționează nu numai în reprezentarea și apărarea intereselor membrilor lor, ci și pentru satisfacerea intereselor legale ale patronatului (*Decizia nr. 1180 din 6 noiembrie 2008, M. Of. nr. 823 din 8 decembrie 2008*).

2. Temeiul constituțional în virtutea căruia sindicatele au dreptul de a întreprinde orice acțiune prevăzută de lege, inclusiv de a formula acțiune în justiție în numele membrilor lor, îl constituie prevederile art. 9 din Constituție. Nu există nicio interdicție constituțională pentru ca legea și statutele organizațiilor sindicale să prevadă dreptul acestora de a introduce acțiuni în justiție în numele membrilor lor și de a-i reprezenta pe aceștia în cauzele al căror obiect este compatibil cu rolul sindicatelor, respectiv de a apăra drepturile sau interesele profesionale, economice și sociale ale membrilor lor (*Decizia nr. 366 din 28 septembrie 2004, M. Of. nr. 1014 din 3 noiembrie 2004*).

3. Reglementarea prin lege a exercitării profesiei de avocat și organizarea avocaților în barouri – asociații profesionale cu un specific deosebit – sunt o garanție legală pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Așadar, întrucât instituția avocaturii îndeplinește o funcție de interes public, aceea a promovării și apărării drepturilor persoanelor fizice și juridice, se impune cerința de reglementare prin lege a tuturor aspectelor ce țin de organizarea și exercitarea profesiei de avocat, deci implicit a modului de organizare a avocaților în asociații profesionale – barouri –, precum și a modului de dobândire a personalității juridice (*Decizia nr. 236 din 4 martie 2008, M. Of. nr. 243 din 28 martie 2008*).

4. Restrângerea drepturilor salariaților în ceea ce privește contribuția la elaborarea normelor de muncă, cu efectul potențării poziției angajatorului în raporturile de muncă, reprezintă o expresie a marjei de apreciere a legiuitorului, fără să fie încălcate dispozițiile art. 9 din Constituție, în condițiile în care se mențin rolul organizațiilor sindicale și dreptul lor de a-și exercita liber activitatea, chiar dacă nu mai au un drept de veto în privința elaborării normelor de muncă, tocmai pentru că activitatea economică a angajatorului nu este condusă de către sindicat. Desigur, în măsura în care angajatorul elaborează norme de muncă absurde, acestea se vor reflecta în contractele individuale de muncă ale angajaților și, în acest fel, pot apărea conflicte de muncă, ce vor fi tranșate de instanțele judecătorești (*Decizia nr. 383 din 23 martie 2011, M. Of. nr. 281 din 21 aprilie 2011*).

5. A se vedea și *Decizia nr. 375 din 6 iulie 2005, supra*, la pct. 5 de sub art. 8.

Articolul 10. Relații internaționale

România întreține și dezvoltă relații pașnice cu toate statele și, în acest cadru, relații de bună vecinătate, întemeiate pe principiile și pe celelalte norme general admise ale dreptului internațional.

Articolul 11. Dreptul internațional și dreptul intern

(1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

(3) În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției.

Notă. A se vedea și:

- ▶ Legea nr. 590/2003 privind tratatele (M. Of. nr. 23 din 12 ianuarie 2004).

Prevederile din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene sunt aplicabile, de principiu, în controlul de constituționalitate în măsura în care asigură, garantează și dezvoltă prevederile constituționale în materia drepturilor fundamentale, cu alte cuvinte, în măsura în care nivelul lor de protecție este cel puțin la nivelul normelor constituționale în domeniul drepturilor omului (*Decizia nr. 4 din 18 ianuarie 2011, M. Of. nr. 194 din 21 martie 2011*).

Articolul 12. Simboluri naționale

(1) Drapelul României este tricolor; culorile sunt așezate vertical, în ordinea următoare începând de la lance: albastru, galben, roșu.

(2) Ziua națională a României este 1 Decembrie.

(3) Imnul național al României este „Deșteaptă-te române”.

(4) Stema țării și sigiliul statului sunt stabilite prin legi organice.

Notă. A se vedea și:

- ▶ Legea nr. 102/1992 privind stema țării și sigiliul statului (M. Of. nr. 236 din 24 septembrie 1992);
- ▶ Legea nr. 75/1994 privind arborarea drapelului României, intonarea imnului național și folosirea sigiliilor cu stema României de către autoritățile și instituțiile publice (M. Of. nr. 237 din 26 august 1994);

► H.G. nr. 687/1993 privind folosirea și expunerea stemei României (M. Of. nr. 295 din 17 decembrie 1993).

Articolul 13. Limba oficială

În România, limba oficială este limba română.

1. Dreptul cetățenilor aparținând minorităților naționale de a utiliza limba maternă în învățământ, administrație și justiție nu afectează caracterul oficial al limbii române prevăzut de art. 13 din Constituție, caracter garantat, indirect, și prin art. 152 alin. (1) din Constituție. Faptul că există programe școlare speciale pentru învățarea limbii române, care se adresează membrilor unei minorități naționale, are semnificația luării în considerare a situației lor specifice, respectiv a faptului că aceste persoane au o altă limbă maternă decât limba română. Așadar, situația diferită a membrilor minorităților naționale în mod evident reclamă și un tratament juridic diferit pentru a se asigura o egalitate efectivă și accesul la o educație de calitate pentru toate persoanele. Prin urmare, legiuitorul trebuie să țină cont de acest lucru și să adapteze cerințele de învățare a limbii și literaturii române în funcție de situația concretă a persoanelor aparținând minorităților naționale. Nu în ultimul rând, instituțiilor statului român le revine obligația să asigure un număr optim de ore necesar pentru studiul adecvat al limbii și literaturii române (*Decizia nr. 2 din 4 ianuarie 2011, M. Of. nr. 136 din 23 februarie 2011*).

2. Caracterul oficial al limbii române instituie obligativitatea utilizării acesteia în raporturile cetățenilor cu autoritățile statului, în această limbă fiind redactate și aduse la cunoștința publică toate actele oficiale ale statului român. Consacrarea constituțională a caracterului oficial al limbii române trebuie coroborată cu dispozițiile art. 32 din Legea fundamentală referitoare la dreptul minorităților naționale de a învăța în limba lor maternă și de a fi instruite în această limbă și cu prevederile art. 128 care reglementează dreptul minorităților de a utiliza limba maternă în justiție (*Decizia nr. 1585 din 19 noiembrie 2009, M. Of. nr. 65 din 28 ianuarie 2010*).

Articolul 14. Capitala

Capitala României este municipiul București.

Titlul II. Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale

Capitolul I. Dispoziții comune

Articolul 15. Universalitatea

(1) Cetățenii beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea.

(2) Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.

Notă. A se vedea și:

- ▶ Codul civil – Legea nr. 287/2009, republicată, art. 6 (M. Of. nr. 505 din 15 iulie 2011);
- ▶ Codul penal, art. 10-16;
- ▶ Convenția europeană a drepturilor omului, art. 7;
- ▶ Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, art. 49.

1. Consecințele înscrierii principiului neretroactivității în Constituție sunt foarte severe și probabil, tocmai de aceea, soluția aceasta nu se întâlnește în foarte multe țări, dar, în același timp, ridicarea la rangul de principiu constituțional se justifică prin faptul că asigură în condiții mai bune securitatea juridică și încrederea cetățenilor în sistemul de drept, precum și datorită faptului că blochează nesocotirea separației dintre puterea legislativă, pe de o parte, și puterea judecătorească sau cea executivă, pe de altă parte, contribuind în acest fel la consolidarea statului de drept (*Decizia nr. 9 din 7 martie 1994, M. Of. nr. 326 din 25 noiembrie 1994*).

2. Singura restricție constituțională în materia succesiunii legilor o constituie principiul neretroactivității, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție (*Decizia nr. 1 din 7 ianuarie 2004, M. Of. nr. 75 din 29 ianuarie 2004*).

3. Atunci când este vorba despre măsuri luate de autoritățile regimului anterior în baza unor reglementări legale valabile la data luării acelor măsuri, Curtea Constituțională nu se poate pronunța asupra conformității reglementărilor respective cu Constituția din 1991, întrucât ar însemna ca textele și principiile acesteia să fie aplicate unor situații create într-un alt regim constituțional; ar fi, așadar, o aplicare retroactivă a Constituției, ceea

ce ar contraveni principiului neretroactivității legii, consacrat de art. 15 alin. (2) din Legea fundamentală (*Decizia nr. 157 din 30 martie 2004, M. Of. nr. 412 din 10 mai 2004*).

4. Aplicarea criteriului ierarhic al supremației Constituției față de o lege anterioară ale cărei efecte s-au consumat în trecut ar însemna să se confere regimului constituțional actual un efect retroactiv, încălcându-se principiul neretroactivității legii. Soluționarea conflictului legilor în timp face necesară diferențierea dreptului subiectiv, constituit sub imperiul legii anterioare, de cel născut potrivit legii posterioare; această din urmă lege nu poate, fără a avea caracter retroactiv, să aducă atingere modalității în care legea anterioară a constituit dreptul respectiv, modalitate guvernată de principiul *tempus regit actum* (*Decizia nr. 73 din 19 iulie 1995, M. Of. nr. 177 din 8 august 1995*).

5. Un act normativ nu este retroactiv atunci când modifică pentru viitor o stare de drept născută anterior și nici atunci când suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul legii vechi, pentru că în aceste cazuri legea nouă nu face altceva decât să reglementeze pentru perioada ulterioară intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare (*Decizia nr. 784 din 3 iunie 2010, M. Of. nr. 608 din 27 august 2010*).

6. Calificarea în prezent a unor fapte petrecute în trecut și reglementarea unor efecte juridice legate de aceste fapte nu constituie o încălcare a principiului neretroactivității legii civile, de vreme ce efectele lor se produc numai pentru viitor, din momentul intrării în vigoare a actului normativ (*Decizia nr. 443 din 15 septembrie 2005, M. Of. nr. 876 din 29 septembrie 2005*).

7. Ori de câte ori o lege nouă modifică starea legală anterioară cu privire la anumite raporturi, toate efectele susceptibile a se produce din raportul anterior, dacă s-au realizat înainte de intrarea în vigoare a legii noi, nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării noii reglementări, care trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare (*Decizia nr. 830 din 8 iulie 2008, M. Of. nr. 559 din 24 iulie 2008*).

8. Este încălcat principiul neretroactivității, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție, în situația în care dispozițiile modificatoare – care nu constituie norme de procedură, pentru a se invoca principiul aplicării lor imediate, ci sunt dispoziții de drept material – se aplică inclusiv situațiilor în care există o hotărâre judecătorească pronunțată în primă instanță, care, deși nedefinitivă, poate fi legală și temeinică prin raportare la legislația aflată în vigoare la data pronunțării acesteia (*Decizia nr. 1354 din 20 octombrie 2010, M. Of. nr. 761 din 15 noiembrie 2010*).

9. Un text de lege, prin trimiterea, pentru completarea ori aplicarea corespunzătoare, la alte reglementări legale intrate în vigoare anterior, nu devine retroactiv, întrucât dispozițiile sale vor fi aplicate numai raporturilor juridice născute după intrarea sa în vigoare, iar nu și raporturilor juridice preexistente (*Decizia nr. 649 din 29 noiembrie 2005, M. Of. nr. 1162 din 21 decembrie 2005*).

10. O eventuală diferență de tratament juridic rezultată în urma modificării legii nu reprezintă o problemă de constituționalitate, ci una de succesiune în timp a legii, ce se aplică numai pentru viitor. Astfel, ori de câte ori o lege nouă modifică dispozițiile legale anterioare cu privire la anumite raporturi sociale, toate efectele produse înainte de intrarea ei în vigoare nu mai pot fi modificate ca urmare a adoptării noii reglementări (*Decizia nr. 1105 din 8 septembrie 2011, M. Of. nr. 783 din 4 noiembrie 2011*).

11. Fără a contraveni principiului neretroactivității legii, cu excepția legii penale mai favorabile, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție, nicio lege nu poate prevedea în textul ei, pentru intrarea în vigoare, o dată anterioară celei la care este publicată în Monitorul Oficial al României (*Decizia nr. 7 din 15 ianuarie 2002, M. Of. nr. 220 din 2 aprilie 2002*).

12. Un text de lege modificat sau nou introdus nu poate intra în vigoare înaintea împlinirii termenului prevăzut de art. 78 din Constituție, respectiv 3 zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României a actului normativ modificator (*Decizia nr. 568 din 2 noiembrie 2005, M. Of. nr. 1060 din 26 noiembrie 2005*).

13. Legislația contravențională din România intră sub incidența prevederilor art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, iar o eventuală sancționare contravențională a unei persoane pentru o faptă săvârșită în trecut, în condițiile în care această faptă nu mai constituie, în prezent, contravenție, apare ca fiind nejustificată (*Decizia nr. 83 din 2 martie 2004, M. Of. nr. 241 din 18 martie 2004*).

14. Potrivit principiului neretroactivității legilor, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție, o lege devine obligatorie numai după publicarea ei în Monitorul Oficial al României, Partea I, rămânând în vigoare până la abrogarea ei explicită sau implicită. Dacă, la schimbarea prin lege a competenței instanțelor, se prevede că procesele în curs de judecată vor continua să fie judecate de instanțele legal investite, iar hotărârile pronunțate înainte de intrarea în vigoare a dispozițiilor modificatoare rămân supuse căilor de atac și termenelor prevăzute de legea sub care au fost pronunțate, potrivit regulii *tempus regit actum*, este respectat întocmai principiul neretro-

activității legilor (*Decizia nr. 152 din 30 martie 2004, M. Of. nr. 402 din 11 mai 2004*).

15. Stabilindu-se prin lege elementele care trebuie întrunite pentru ca o persoană să fie calificată lucrător sau colaborator al Securității, nu este încălcat principiul constituțional al neretroactivității legii civile, de vreme ce efectele atribuirii unei astfel de calități se produc numai pentru viitor, din momentul intrării în vigoare a normei legale (*Decizia nr. 46 din 20 ianuarie 2011, M. Of. nr. 165 din 8 martie 2011*).

16. Redefinirea unei taxe printr-un act normativ distinct față de cel inițial nu echivalează cu instituirea unei noi taxe, atâ timp cât natura juridică a celor două taxe este identică. Faptul că inițial taxa a fost definită ca taxă specială pentru autoturisme și autovehicule și ulterior a fost definită drept taxă pe poluare nu poate acredita ideea că se instituie taxa pe poluare pentru trecut, câtă vreme respectiva taxă formase deja obiectul unor acte administrativ-fiscale (decizii de impunere), care, la momentul contestării lor, fuseseră aduse la îndeplinire prin plată voluntară (*Decizia nr. 1152 din 28 septembrie 2010, M. Of. nr. 745 din 8 noiembrie 2010*).

17. Potrivit prevederilor art. 47 alin. (2) din Constituție, condițiile de exercitare a dreptului la pensie și la alte forme de asistență socială se stabilesc prin lege și, prin urmare, este dreptul exclusiv al legiuitorului de a modifica sau completa legislația în materie și de a stabili data de la care operează recalcularea, însă orice prevedere nouă poate fi aplicată numai de la data intrării sale în vigoare, pentru a respecta principiul neretroactivității legii, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție (*Decizia nr. 990 din 30 iunie 2009, M. Of. nr. 536 din 3 august 2009*).

Articolul 16. Egalitatea în drepturi

(1) Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.

(2) Nimeni nu este mai presus de lege.

(3) Funcțiile și demnitățile publice, civile sau militare, pot fi ocupate, în condițiile legii, de persoanele care au cetățenia română și domiciliul în țară. Statul român garantează egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru ocuparea acestor funcții și demnități.

(4) În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice au dreptul de a alege și de a fi aleși în autoritățile administrației publice locale.

Notă. A se vedea și:

- ▶ O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată (M. Of. nr. 99 din 8 februarie 2007);
- ▶ Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați, republicată (M. Of. nr. 150 din 1 martie 2007);
- ▶ Convenția europeană a drepturilor omului, art. 14;
- ▶ Protocolul nr. 12 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului;
- ▶ Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, art. 20-21.

1. Egalitatea în fața legii și a autorităților publice, consacrată cu titlu de principiu de art. 16 alin. (1) din Constituție, își găsește aplicare doar atunci când părțile se găsesc în situații identice sau egale, care impun și justifică același tratament juridic și deci instituirea aceleiași regim juridic. *Per a contrario*, când acestea se află în situații diferite, regimul juridic aplicabil fiecăreia nu poate fi decât diferit, soluție legislativă care nu contravine, ci, dimpotrivă, decurge logic din chiar principiul enunțat. Când criteriul în funcție de care își găsește aplicarea un regim juridic sau altul are caracter obiectiv și rezonabil, și nu subiectiv și arbitrar, fiind constituit de o anumită situație prevăzută de ipoteza normei, și nu de apartenența sau de o calitate a persoanei, privitor la care își găsește aplicare, așadar *intuitu personae*, nu există temei pentru calificarea reglementării deduse controlului ca fiind discriminatorie, deci contrară normei constituționale de referință (*Decizia nr. 192 din 31 martie 2005, M. Of. nr. 527 din 21 iunie 2005*).

2. În absența unei prevederi prohibitive exprese, este de principiu că legea are, de regulă, caracter normativ, natura primară a reglementărilor pe care le conține fiind dificil de conciliat cu aplicarea acestora la un caz sau la cazuri individuale, că este dreptul legiuitorului de a reglementa anumite domenii particulare într-un mod diferit de cel utilizat în cadrul reglementării cu caracter general sau, altfel spus, de a deroga de la dreptul comun, precum și că, în ipoteza în care reglementarea specială, diferită de cea constitutivă de drept comun, are caracter individual, fiind adoptată *intuitu personae*, ea încetează de a mai avea legitimitate, dobândind caracter discriminatoriu și, prin aceasta, neconstituțional (*Decizia nr. 970 din 31 octombrie 2007, M. Of. nr. 796 din 22 noiembrie 2007*).

3. O derogare de la dreptul comun se poate realiza numai printr-o reglementare cu caracter normativ care are în vedere colectivități de persoane (*Decizia nr. 600 din 9 noiembrie 2005, M. Of. nr. 1060 din 26 noiembrie 2005*).

4. Violarea principiului egalității și nediscriminării există atunci când se aplică tratament diferențiat unor cazuri egale, fără să existe o motivare